

PROBLEMSKA NASTAVA

Rezime: Problemska nastava čini jedan od važnih inovativnih modela rada sa učenicima. Ona u velikoj meri pomaže da se otklone slabosti tradicionalne, predavačko-informativne nastave. Ova vrsta nastave se temelji na samostalnom istraživanju, rešavanju problema i razvijanju stvaralačkog mišljenja. Rešavanje problema je stvaralačka aktivnost. Ovom vrstom nastave se učenici podstiču da reše nešto nepoznato u okviru više različitih mogućnosti. Na ovaj način se aktivnije stiču i produbljuju znanja.

Ključne reči: Problemska nastava, problemska situacija

Problemska nastava podrazumeva takvu organizaciju rada koja se temelji na:

- Samostalnom istraživanju
- Rešavanju problema
- Razvijanju stvaralačkog mišljenja

- Rešavanje problema produbljuje znanja
- Problem razvija mentalne sposobnosti
- Velika kompleksnost
- Mogućnost stvaralačkog pristupa i iskustva

Rešavanje problema je stvaralačka aktivnost kojom se u susretu sa posebnim zahtevima pronalaze nova rešenja. Na ovaj način se maksimalno podstiče i održava misaona aktivnost učenika što doprinosi razvoju njegovih mentalnih sposobnosti.

Odlike problema su:

- Nešto nepoznato što treba otkriti
- Različit broj mogućnosti za rešavanje

Problemska situacija je početno psihičko stanje iznenađenja, upitnosti, velike zainteresovanosti i visoke umne i emocionalne napregnutosti. Problemska situacija

potpuno mobiliše pažnju, interesovanje i maštu. Neophodno je da nastavnik stvori povoljnu atmosferu i formuliše pitanje koje će potpuno okupirati učenike. Tada učenici nisu pasivni već aktivno misle.

Etape u rešavanju problema

U toku rešavanja problema misaoni procesi čine četiri etape:

1. Upoznavanje elemenata problema i nastojanje da se pronikne u njihove međusobne veze i odnose.
2. Sužavanje – reformulacija problema (uočavanje onoga što nedostaje)
3. Postavljanje hipoteze – pojedinac sagledavanjem i lokalizovanjem teškoće postavlja hipotezu za rešenje problema.
4. Proveravanje hipoteze – potvrđivanjem hipoteze „zatvara“ se praznina u datim podacima.

Etape u procesu učenja su:

- Preperacija – upoznavanje sa problemom
- Inkubacija – prividan mir jer nije uspelo rešenje pokušaj-pogreška
- Iluminacija – upalila se lampica pojedinac je našao rešenje
- Verifikacija – provera tačnosti rešenja
- Primena rešenja

Kako će se organizovati čas, kroz koje će etape on proći zavisi od više činilaca (prirode gradiva, problemskih zadataka koja ono nameće, predhodnih znanja učenika, njihovog iskustva u rešavanju problema). Nastavnik na osnovu vlastite procene treba da se odluči za najcelishodniju artikulaciju.

Jedna od mogućih artikulacija časova je i sledeća:

- Stvaranje problemske situacije
- Rešavanje problema (sagledavanje elemenata, analiza i sinteza, postavljanje hipoteze, rasprava o hipotezi, verifikacija hipoteze)
- Utvrđivanje (vežbanje na sličnim primerima)
- Domaći zadatak

Mogućnosti primene

Lav Vigotski se zalagao da se kod dece razvija apstraktno mišljenje na taj način što će im se davati zadaci, koji svojim zahtevima premašuju trenutno dostignuti razvoj, da bi se tako osvojila naredna zona razvoja i ubrao intelektualni razvoj dece. Problemski zadaci su odlično sredstvo za ostvarivanje toga cilja. Zadaci moraju biti prilagođeni uzrastu deteta ali oni moraju da sadrže problemsku teškoću. Mogućnosti primene su sledeće:

- Pogodnije su za stariji uzrast
- Nije svaki predmet podjednako pogodan kao matematika ili prirodne nauke
- Nije svaka nastavna tema pogodna za primenu problemske nastave
- Rešavanje problema treba uvoditi u nastavu postepeno
- Problemske teškoće treba postepeno povećavati

Povratna informacija

Da li je čas problemske nastave uspeo može se zaključiti samo na osnovu toga da li su učenici potpuno razumeli i usvojili planirani sadržaj. Da bi nastavnik to znao mora da ima povratnu informaciju. Povratna

informacija na času problemske nastave se sastoji u sledećem:

Nastavnik mora imati povratnu informaciju u toku samog časa na kome se realizuje gradivo

Najbolja je ona faza kada učenici iznose i obrazlažu hipoteze za rešavanje problema, jer se tada najpre vidi i ukaže na greške u razmišljanju

- Nastavnik ima mogućnost da prati kompletnu učeničku misaonu aktivnost – način rešavanja, utrošeno vreme, napredak u odnosu na prethodni period
- Povratna informacija daje mogućnost blagovremenih korekcija

Vrednosti problemske nastave

Vrednost problemske nastave je u sledećem:

- Daje veliki doprinos misaonom i stvaralačkom razvoju učenika
- Podstiče učenike da sami rešavaju zadatke
- Redovna povratna informacija
- Primena postojećih znanja u novim situacijama
- Mogućnost korigovanja nastavnog procesa i otklanjanje slabosti

